

بررسی تأثیر وضعیت سیاسی رژیم اسرائیل بر امنیت آن*

رحیم پیری** - دکتر قاسم ترابی*** - دکتر علیرضا رضایی****

This is an open access article under the CC BY license (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

چکیده

محور اصلی سیاست کلان رژیم اسرائیل بر حفظ بقا و موجودیت آن استوار است و در طول هفت دهه‌ی گذشته، همواره امنیت به عنوان یکی از دغدغه‌های اساسی مقامات سیاسی و امنیتی این رژیم محسوب می‌شود. اما به دلیل تحولات بنیادین در قرن بیست و یکم و ویژگی‌های منحصر به فرد آن در عرصه‌ی بین‌الملل، به ناچار در کنار کاربرد زور و استفاده از ابزار نظامی روبه سوی امنیت موسع آورده است. با این وجود، چالش‌های رژیم اسرائیل در حوزه‌ی سیاسی از نظر کمی و کیفی در حال افزایش می‌باشد و همچنان امنیت وجودی برای آن به عنوان یک مسئله است. از این رو، مقاله حاضر بر آن است با کاربست روش توصیفی-تحلیلی به این سؤال اصلی پاسخ دهد که «وضعیت سیاسی رژیم اسرائیل چه آثار و پیامدهایی بر امنیت آن دارد؟» هدف پژوهش آن است که تنها بر وضعیت سیاسی رژیم اسرائیل و تأثیر آن بر امنیت این رژیم تمرکز نماید. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد جدایی نژادی یا آپارتاید، بی‌ثباتی، فساد، کاهش مشارکت سیاسی و بن بست روند صلح در خاورمیانه از چالش‌های سیاسی تأثیرگذار بر امنیت رژیم اسرائیل می‌باشند که امنیت و مشروعیت آن را با تهدید وجودی مواجه کرده است.

کلیدواژگان

امنیت سیاسی، چالش‌ها، مشروعیت، رژیم اسرائیل

* این مقاله برگرفته از رساله دکتری روابط بین‌الملل رحیم پیری با عنوان بررسی تأثیر وضعیت سیاسی رژیم اسرائیل بر امنیت آن با راهنمایی دکتر قاسم ترابی است.

** دانشجوی دکتری روابط بین‌الملل، گروه علوم سیاسی و روابط بین‌الملل، واحد همدان، دانشگاه آزاد اسلامی، همدان، ایران.

*** نویسنده مسئول، دانشیار علمی گروه علوم سیاسی و روابط بین‌الملل، واحد همدان، دانشگاه آزاد اسلامی،

همدان، ایران / ایمیل: gh-torabi@iauh.ac.ir

**** دانشیار علمی گروه علوم سیاسی و روابط بین‌الملل، واحد همدان، دانشگاه آزاد اسلامی، همدان، ایران.

Article Link: https://www.isjq.ir/article_164375.html

مقدمه

تأمین امنیت و از بین بردن تهدید از اهداف اولیه و حیاتی کشورها در نظام بین‌الملل است و در میان واحدهای سیاسی، رژیم اسرائیل با توجه به وضعیت داخلی و محیط خارجی آن با تهدیدات دائمی مواجه می‌باشد و از این رو، حفظ و بقای این رژیم برای هیئت حاکمه‌ی آن از اهمیت خاصی برخوردار است. از سوی دیگر فرآیند تأسیس رژیم اسرائیل غیرطبیعی و متمایز از سایر کشورهاست که برای ایجاد امنیت و مقابله با تهدیدات بارها با استفاده از ابزار نظامی به کشورهای همسایه و پیرامون آن تجاوز کرده است. اما تحولات دو دهه گذشته در سرزمین‌های تحت اشغال رژیم اسرائیل و تغییر ماهیت نظام بین‌الملل نشان می‌دهد که تهدیدات این رژیم از بعد نظامی به سایر حوزه‌ها گسترش یافته و تداوم رویکرد سنتی به تنهایی امکان‌پذیر نمی‌باشد. گرچه برای مقابله با تهدیدات، همچنان کاربرد زور و استفاده از نیروی نظامی در اولویت نخست سردمداران رژیم اسرائیل قرار دارد. همچنین با دگرگونی محیط امنیتی، روی کارآمدن جریان راست افراطی و قیام انتفاضه‌ی ملت فلسطین دامنه تهدیدات آن در حوزه‌ی سیاسی بیش از پیش افزایش یافته و به منظور تأمین امنیت سیاسی و مشروعیت این رژیم، امکانات و ظرفیت‌های سیاسی خود را در داخل و خارج به کار گرفته است. از سوی دیگر با توجه به ماهیت درونی و انزوای سیاسی آن، همچنان با کاهش اعتماد عمومی و بحران مشروعیت مواجه می‌باشد که شناسایی، بررسی و تجزیه و تحلیل تأثیر آن‌ها بر امنیت رژیم اسرائیل از اهمیت خاصی برخوردار است. با توجه به موارد فوق، سؤال اصلی این است که وضعیت سیاسی رژیم اسرائیل چه آثار و پیامدهایی بر امنیت آن دارد؟ فرضیه پاسخ دهنده به این پرسش عبارت است از این که جدایی نژادی و یا آپارتاید، بی‌ثباتی، فساد، کاهش مشارکت سیاسی و بن بست روند صلح در خاورمیانه از چالش‌های اساسی تأثیرگذار بر امنیت سیاسی رژیم اسرائیل می‌باشند که سبب کاهش مشروعیت و تهدیدی وجودی برای امنیت و موجودیت آن محسوب می‌شوند. مقاله برای بررسی این فرضیه، توصیفی و تحلیلی است که براساس آن در ابتدا چالش‌های اساسی سیاسی که امنیت رژیم اسرائیل را تحت تأثیر قرار می‌دهند را شناسایی و سپس تأثیر آن‌ها بر امنیت این رژیم را مورد بررسی و تحلیل قرار می‌دهد. این مطالعه با این هدف انجام می‌شود که تنها بر چالش‌های اساسی تأثیرگذار بر امنیت این رژیم در بعد سیاسی متمرکز گردد.

۱- پیشینه

مطالعه و بررسی پژوهش‌های انجام گرفته نشان می‌دهد، تاکنون در این باره تحقیق و مطالعه علمی مستقلاً انجام نگرفته است و اکثر تحقیقات انجام گرفته بر نقاط قوت و فرصت‌های رژیم اسرائیل متمرکز بوده است. اما برخی پژوهش‌ها نیز به صورت گذرا و کلی به بررسی برخی از جنبه‌های این موضوع پرداخته‌اند که در ادامه به آن‌ها اشاره می‌شود. شلومی میزراحی در مقاله

حاکمیت و سیاست گذاری: عدم تطابق بین چالش‌های پیش‌روی رژیم اسرائیل و قابلیت‌های سیاسی آن برای حکمرانی (Mizrahi, 2018: 925-942)، مشکلات فراروی دولت‌ها و سازمان‌های بخش عمومی این رژیم در دهه‌های اخیر را ناشی از فرهنگ مدنی و سیاسی رژیم اسرائیل می‌داند که کاهش قابل توجه همبستگی و اعتماد اجتماعی در میان جامعه این رژیم از آثار آن می‌باشد. نقطه ضعف این اثر، جانبداری نگارنده، عدم انسجام و سازماندهی مناسب مطالب آن می‌باشد. در مقاله دیگر، گریس ورمبول با عنوان شکاف پایدار: مشارکت فلسطینی‌ها در انتخابات رژیم اسرائیل (Wermenbol, 2019: 1-34) به صورت مختصر، به برخی موانع و علل کاهش مشارکت اقلیت عرب ساکن در سرزمین‌های تحت اشغال رژیم اسرائیل در انتخابات اشاره شده است. نداشتن چارچوب و عمق مناسب از نقاط ضعف اصلی این مقاله می‌باشد. گیل مورسیانو در مقاله تحلیل و بازشناسی پویش جهانی مشروعیت‌زدایی از اسرائیل (Murciano, 2020: 1-44) به رویارویی بین دو روایت حمایت بی‌چون و چرا از رژیم اسرائیل و پویش جهانی انتقاد از این رژیم به شیوه مبارزه علیه رژیم آپارتاید آفریقای جنوبی در اروپا و غرب را مورد بررسی و در آن بدون توجه به حمایت‌های همه‌جانبه غرب از این رژیم و همچنین اقدامات سرکوب‌گرانه آن در سرزمین‌های تحت اشغال آن، انتقاد افراد، مجامع و سازمان‌های غیردولتی در جهان از سیاست‌ها رژیم اسرائیل را مشروعیت‌زدایی و یهودی‌ستیزی دانسته و راهکارهایی برای مقابله با ادامه این روند پیشنهاد کرده است. دیدگاه جانبدارانه نگارنده و انطباق آن با سیاست کشورهای عضو اتحادیه اروپا از نقاط ضعف این مقاله می‌باشد. اما در پژوهش حاضر، نشانگان و مصادیق بارز جدایی نژادی و آپارتاید در سرزمین‌های تحت اشغال رژیم اسرائیل با استفاده از دیدگاه شخصیت‌ها، سازمان‌ها، مجامع بین‌المللی و این رژیم شناسایی و مورد بحث و بررسی قرار گرفته است. ژرف نگری، استخراج چالش‌ها و بیان تأثیر آن‌ها بر امنیت رژیم اسرائیل با استناد به اقرار هیئت حاکمه این رژیم و همچنین بهره‌گیری از منابع جدید و معتبر خارجی از دیگر نوآوری‌های این مقاله می‌باشد.

۲- مبانی نظری

امنیت را می‌توان به صورت سلبی، نبود تهدید، به ویژه تهدید خارجی در حوزه‌های سیاسی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و... دانست. در دفع تهدیداتی که یک کشور با آن روبه‌رو است و از طریق این دفع می‌تواند به صورت ایجابی امنیت خود را تأمین کند (سهیلی نجف آبادی و دیگران، ۱۳۹۸: ۱۵۸)، (Soheili Najafabadi & et.al., 2019: 158).

از دیدگاه مکتب کپنهاگ امنیت، در شرایط جدید مفهوم سنتی خود را از دست داده است. در حالی که در گذشته امنیت در چهارچوب الگوی وستفالیا تنها با ابعاد نظامی در نظر گرفته شده

¹. Westphalia

است، اما پس از جنگ سرد دچار تغییرات بسیاری شده است (ضرغامی خسروی و دیگران، ۱۳۹۹)؛ (ZarghamiKhosravi, et.al, 2020: 70). متفکران مکتب کپنهاگ گام‌های اولیه برای گذار از امنیت مضیق به سوی امنیت موسع را برداشتند و امنیت تک بعدی را به پنج بخش نظامی، سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی گسترش دادند. در این ارتباط بوزان سه دلیل برای ضرورت موسع نمودن امنیت بر می‌شمارد. اول با تقویت روابط بازیگران در حوزه بین‌الملل فعل و انفعالات بین‌آناشری و وابستگی متقابل افزایش یافته است و در این بستر چهره تهدیدات و آسیب پذیری‌ها هم تغییر یافته است. بر این اساس، به تدریج تهدیدات نظامی کم‌رنگ و سایر اشکال تهدید برجسته شده‌اند. دوم، در شکل موسع مفهوم امنیت مانع از تقابل آرمان‌گرایان و واقع‌گرایان خواهد شد. سوم، مفهوم امنیت راهی برای پیوند نظریه و تحلیل در مطالعات بین‌المللی است (زیبایی، ۱۴۰۱: ۲۸)؛ (Zibaei, 2022: 28).

بنابراین رژیم اسرائیل به ناچار و برای تضمین امنیت خود در کنار امنیت تک بعدی (نظامی) و مضیق به ابزارهای غیرنظامی و فراگیر از جمله بعد سیاسی امنیت روی آورده است و در واقع امنیت سیاسی ناظر بر ثبات سازمانی نظم(های) اجتماعی است. گوهر بخش سیاسی تهدیدهای مطرح برای حاکمیت دولت را تشکیل می‌دهد و به تهدیدهای غیر نظامی برای حاکمیت محدود می‌شود (بوزان و دیگران، ۱۳۹۵: ۲۲۵)؛ (Buzan & et.al., 2016: 225). از آنجایی که مکتب کپنهاک در تحلیل امنیت، ابعاد گسترده‌ای از متغیرها و بازیگران را در واکاوی و تبیین پدیده‌ها به ویژه در حوزه‌ی سیاسی مورد تأکید قرار می‌دهد، این رهیافت می‌تواند به عنوان الگویی مناسب برای تبیین چالش‌های تأثیرگذار بر امنیت رژیم اسرائیل در بعد سیاسی مورد استفاده قرار گیرد که در ادامه به آن پرداخته می‌شود.

۳- یافته‌ها و بحث

در این بخش چالش‌های اساسی حوزه‌ی سیاسی رژیم اسرائیل شناسایی و برای حفظ انسجام و پیوستگی در مقاله، تأثیر آن‌ها بر امنیت این رژیم، در ادامه هر مبحث مورد بررسی و تجزیه و تحلیل قرار می‌گیرد.

۳-۱- بی‌ثباتی سیاسی

بی‌ثباتی سیاسی، یکی از بزرگترین چالش‌های درونی رژیم اسرائیل است که امنیت آن را تهدید می‌کند (Kornberg, 2018). برابر بررسی‌های انجام گرفته مؤلفه‌های اساسی تأثیرگذار بر بی‌ثباتی سیاسی رژیم اسرائیل عبارتند از:

۳-۱-۱- ائتلاف‌های ناهمگون و شکننده

رژیم اسرائیل بیش از دو دهه است که از بی‌ثباتی سیاسی رنج می‌برد و دامنه‌ی این روند در دو سال گذشته نیز گسترش یافته است (Ben-David, 2019). در این دوره از انتخابات، چالش‌های

اساسی این رژیم بیش از پیش آشکارتر شده است و برای جامعه‌ی آن پیامدهای منفی طولانی مدتی به دنبال دارد. به عنوان نمونه اختلاف بین متحدان سیاسی سابق در حزب لیکود و تشکیل احزاب جدید و همچنین موفقیت جناح راست افراطی از جمله شاگردان خاخام مئیر کاهانه^۱ در این انتخابات، بیش از پیش زنگ‌های خطر را برای آینده دموکراسی رژیم اسرائیل به صدا درآورده است (Mekelberg, 2021). از این‌رو، احزاب مختلفی که کرسی‌های پارلمان رژیم اسرائیل را کسب کرده‌اند، دارای مواضع و ایدئولوژی‌های متفاوتی هستند که این امر روند ائتلاف‌سازی را بسیار دشوار می‌سازد. از این‌رو، حمایت از این احزاب به پایگاه‌های مختلف رأی‌دهندگان آن‌ها باز می‌گردد که در طول سال‌ها کم و بیش بدون تغییر باقی مانده است (Kumar, 2021). از سوی دیگر دیدگاه اعضای این ائتلاف‌ها در زمینه مسائل امنیتی و مذهبی با هم تضاد دارند و این موارد به چند پاره بودن فرهنگ و گروه‌های مختلف در درون جامعه‌ی یهودیان بازمی‌گردد. در واقع یهودیان حریدی، یهودیان مذهبی-صهیونیست، اسرائیلی‌های سکولار، اعراب اسرائیلی و سایر گروه‌ها از نامزدهایی حمایت می‌کنند که منافع جوامع آن‌ها را تأمین و سیاست‌های عمومی مورد علاقه‌ی این گروه‌ها را اجرا و دنبال نماید (Miller, 2021). در واقع دولت ائتلافی ناهمگون و شکننده نمی‌تواند مشکلات اساسی رژیم اسرائیل، به‌ویژه در زمینه مسئله فلسطین را حل نماید. این دولت نیز در داخل با جامعه‌ای پرشکاف روبه‌رو می‌باشد و در خارج نیز در یک محیط سیاسی تعریف شده‌ای قرار دارد که در آن نقش ایالات متحده آمریکا در غرب آسیا در حال کم‌رنگ شدن و خروج از منطقه است و به‌جای آن کشورهای ایران، ترکیه و بازیگران کوچک‌تر منطقه در حال پرکردن این خلأ می‌باشند. همچنین این رژیم با مؤلفه‌های اساسی قدرت سیاسی و هویتی دست و پنجه نرم می‌کند که هویت ملی و سیاست خارجی آن را شکل می‌دهند (Rabinovich, 2021: 1) و امنیت سیاسی آن را تحت تأثیر قرار داده است؛ به گونه‌ای که ریولین رئیس سابق رژیم اسرائیل در این باره گفت: «برگزاری چهار انتخابات طی دو سال گذشته، نشان دهنده وجود بحران در اسرائیل است» (Cashman, 2021).

اوریل رایشمن، بنیانگذار و رئیس مرکز بین‌رشته‌ای هرتزلیا^۲ نیز در این باره گفت: «انتخابات هر شش ماه یک بار در اسرائیل بحران بسیار شدید در دولت را نشان می‌دهد» (The Israel Democracy Institute, 2021). به باور کارشناسان، ائتلاف جدید نیز که از طیف‌های مختلف میانه‌رو، راست، چپ، سکولار و مذهبی یهودیان و اعراب تشکیل شده است؛ ناکارآمدی سیاسی این رژیم را نشان می‌دهد و با توجه به عدم تجانس و ناهمگون بودن آن‌ها، ثبات نخواهد

^۱. Meir Kahane

^۲. Uriel Reichman

^۳. Herzliya

داشت (The New York Times, 2021). از این رو تشکیل این دولت به رهبری نفتالی بنت و یائیر لاپید، پس از یک سلسله بحران‌های سیاسی اسرائیل که در تاریخ این رژیم بی‌سابقه بود، بی‌ثباتی نظام سیاسی داخلی رژیم اسرائیل را نشان می‌دهد و در زمینه مقابله با تهدیدهای خارجی این رژیم، تأثیر منفی زیادی دارد (Al-Zaytouna Center for Studies & Consultations, 2021).

۲-۱-۳- افزایش خشونت و افراط‌گرایی

رژیم اسرائیل با کاربرد زور، کشتار، اخراج و اشغال سرزمین فلسطین بنا شده است و تداوم بقا و موجودیت این رژیم یکی از علل تداوم خشونت و افراط‌گرایی در سرزمین‌های تحت اشغال این رژیم می‌باشد که این روند به شیوه‌های نوین ادامه دارد. به گونه‌ای که با تصویب قانون دولت-ملت و شهروند درجه دوم شدن اعراب اسرائیلی، این خشونت‌ها تشدید و دامنه آن به درون مرزهای ۱۹۴۸ نیز گسترش یافته است (Wermelbol, 2019: 1). از دیدگاه کاس ماد^۱ مرزهای بین جریان اصلی راست و راست افراطی در سرزمین‌های تحت اشغال این رژیم کاملاً از بین رفته است (Burley, 2021). نظرسنجی انجام گرفته نیز نشان می‌دهد که گرایش به چپ‌گرایان یهودی اسرائیلی با شیب تندی به سوی جناح میانه تغییر و همچنین آرای جناح راست در بین یهودیان از حدود ۴۰ درصد رای‌دهندگان به ۵۵ درصد افزایش یافته است. از سوی دیگر مذهبی‌ها که از طیف‌های ارتدوکس‌های سنتی و افراطی‌ها تشکیل می‌شوند، همواره از طیف راست‌گرایان افراطی حمایت می‌کنند (Scheindlin, 2020). از آن جایی که حیات رژیم اسرائیل با افزایش رفتارهای خشونت‌آمیز و رشد گروه‌های افراطی یهودی در سرزمین‌های رژیم اسرائیل آغاز و پس از حادثه ۱۱ سپتامبر در سال ۲۰۰۱ با حاکمیت جریان راست افراطی بستری مناسب برای رشد گروه‌های تروریستی یهودی افراطی مانند جوانان بالای تپه^۲، لهوا^۳ و... پیرو افکار جنبش صهیونیسم مذهبی افراطی گوش آمونیم^۴ و خاخام مئیر کاهانه^۵ فراهم کرده است تا در کنار ساختار نظامی-امنیتی رسمی این رژیم به فعالیت خود ادامه دهند. تداوم این روند تاکنون پیامدهای منفی برای امنیت این رژیم بدنبال داشته است. به‌عنوان نمونه گروه جوانان بالای تپه از جوانان افراطی یهودی می‌باشند که پس از خروج رژیم اسرائیل از غزه در ۲۰۰۵ تشکیل شده است و به صورت سازمان یافته و منسجم از خشونت سیاسی علیه فلسطینی‌ها استفاده می‌کنند (Sheleg, 2012).

لهوا نام گروه یهودی دیگری مبتنی بر ایدئولوژی کاهانه می‌باشد که هدف اصلی آن جلوگیری از «همگون‌سازی» یهودیان با غیر یهودیان است و خواستار جلوگیری از ازدواج یا

¹. Cas Mudde

². The Hilltop Youth

³. Lehava

⁴. Gush Emunim

⁵. Meir Kahane's

روابط بین یهودیان و غیریهودیان، ممنوع شدن جشن کریسمس، اخراج فلسطینی‌ها به کشورهای عربی و الحاق کرانه باختری به رژیم اسرائیل می‌باشند. (AbuSneineh, 2021). کاهانیسم نیز یک جنبش تئوکراتیک و ترکیبی از دین و راست افراطی می‌باشد که به دنبال ایجاد یک کشور غیردموکراتیک اسرائیلی مبتنی بر قانون یهود است. آن‌ها معتقدند باید با کاربرد زور و خشونت، اسرائیل را از غیریهودیان پاک سازی کرد. این جریان بسیاری از مؤلفه‌های فاشیسم از جمله اعتقاد به کاربرد خشونت و ضددموکراتیک بودن را دارا می‌باشد (Burley, 2021). در واقع افراط و خشونت‌گرایی بخشی از روند عمیقاً نگران‌کننده درون جامعه رژیم اسرائیل می‌باشد که گرایش به جریان راست افراطی در آن روبه افزایش است. به عنوان نمونه هم‌زمان با جنگ غزه، منازعات شدیدی در شهرهای لود، عکا، اورشلیم، حیفا، بت‌یام، طبریا و بسیاری از مناطق دیگر بین یهودیان افراطی و اعراب اسرائیلی اتفاق افتاد که شدت این درگیری‌ها به حدی بود که موجب نگرانی و وحشت سران رژیم اسرائیل شده است. در این باره بنی گانتز، وزیر جنگ این رژیم گفت: «تهدید تضادهای درونی اسرائیل کمتر از حماس نیست». گیدئون سارنیز هشدار داد که اسرائیل به سمت جنگ داخلی می‌رود (Sharon & Winer, 2021). رئون ریولین رئیس این رژیم، حاکم شدن سایه جنگ داخلی بر این رژیم را مطرح کرد (The New York Times, 2021).

در طول سال ۲۰۲۱ تعداد ۸۵۰ افسران پلیس رژیم اسرائیل به دلیل روحیه پایین استعفا داده‌اند که نسبت به سال قبل تقریباً دوبرابر شده است. افزایش خشونت و گسترش شورش‌های اجتماعی و همچنین تجاوز مستمر ساکنان شهرک‌نشین‌های غیرقانونی علیه فلسطینی‌ها از مهمترین دلایل استعفای آن‌ها بوده است (Middleeast Monitor, 2022). علاوه بر آن جناح راست به گونه‌ای ساختار قدرت این رژیم را تحت تأثیر خود قرار داده است که هرگونه انتقاد از سیاست‌های این رژیم را مشروعیت‌زدایی می‌نامند. به طوری که ۴۶ درصد از راست‌گرایان بر این باورند باید انتقاد عمومی (از رژیم) ممنوع شود (Rabinovich, 2021: 1-3). از سوی دیگر بر اساس استانداردهای بین‌المللی، سطح ثبات سیاسی رژیم اسرائیل همچنان منفی است و با توجه به این که استاندارد ثبات سیاسی بین $2/5 +$ تا $2/5 -$ متغیر است. از بین دو حد مذکور، نمره‌ی این رژیم $88 -$ است که این عدد نشان دهنده سطح پایین ثبات سیاسی آن می‌باشد (Abd al-Hay, 2020). در واقع خشونت‌های همگانی در مناطق تحت حاکمیت رژیم اسرائیل به بدترین شیوه‌ی ممکن در بین یهودیان و اقلیت اعراب اسرائیلی در جریان است و یک جبهه داخلی علیه (امنیت و موجودیت) این رژیم گشوده شده است (Srivastava & Chloe, 2021) که پیامدهای منفی امنیتی زیادی برای امنیت آن دنبال داشته است. در این زمینه اظهارات مسئولین سابق سازمان‌های امنیتی

¹. Benny Gantz

². Bezalel Smotrich

رژیم اسرائیل و اذعان به این مهم، قابل توجه می‌باشد. به‌عنوان نمونه آمی آیالون رئیس سابق شین‌بت در این باره می‌گوید: «از زمان تشکیل اسرائیل، تاکنون شاهد این حد از خشونت‌های داخلی نبوده‌ایم. ما نه تنها با یک جنگ داخلی، بلکه با بالاترین حد از خشونت فاصله‌ی زیادی نداریم و نمی‌دانم آیا می‌توانیم این روند را کنترل کنیم؟» (Beauchamp, 2021). یووال دیسکین رئیس سابق سازمان امنیت داخلی (شین‌بت) نیز هشدار داد گسست‌های اجتماعی منجر به ایجاد یک دولت شهرک‌نشین یهودی افراطی شده که پایه آن مبتنی بر قانون دولت-ملت، وحشت و نژادپرستی است (Ari Gross, 2015). ناداوارگامان^۳ رئیس سازمان امنیت داخلی رژیم اسرائیل (شین‌بت) نیز با صدور بیانیه بی‌سابقه‌ای درخصوص احتمال تشدید خشونت‌های داخلی هشدار داد. این اعلام خطر رئیس شین‌بت یادآور روزهایی است که به ترور اسحاق رابین نخست‌وزیر وقت در سال ۱۹۹۵ منجر گردید (Lubell, 2021). همچنین افرایم اینبار رئیس موسسه امنیت و راهبرد اورشلیم^۴ در مورد تأثیر بی‌ثباتی سیاسی بر امنیت این رژیم نوشته است: «قدرت ارتش، توان بازدارندگی، سلامت جامعه اسرائیلی‌ها و حفظ توافقنامه‌های جدید صلح اسرائیل با کشورهای عربی همه تحت تأثیر تداوم بلاتکلیفی انتخابات قرار دارند. نظام سیاسی در اسرائیل در تأمین ثبات لازم برای انجام مأموریت‌های جاری ارتش اسرائیل نیز ناموفق بوده و قدرت بازدارندگی اسرائیل را تضعیف کرده است. طولانی شدن بحران سیاسی-انتخاباتی، نقاط ضعف جامعه اسرائیل را عمیق‌تر و زمینه تهاجم خارجی را فراهم کرده و ادامه وضعیت موجود، باعث ناامنی در سطح ملی و همچنین بحران سیاسی طولانی مدت، امنیت ملی این رژیم را با چالش مواجه می‌سازد» (Inbar, 2021). روند در حال تغییر جوامع عرب اسرائیل نیز در ماه‌های گذشته نیز نشان‌دهنده نفوذ خشونت‌های مردمی از کرانه باختری به درون سرزمین اشغالی است به گونه‌ای که برخی کارشناسان از بالکانیزه شدن آن و احتمال بروز این درگیری‌ها ابراز نگرانی کرده‌اند (Rabinovich, 2021: 4).

۲-۳- کاهش مشارکت سیاسی

مشارکت سیاسی فعالیت‌های داوطلبانه‌ای را توصیف می‌کند که توسط مردم به منظور تأثیرگذاری بر سیاست‌های عمومی انجام می‌شود. گرچه این مشارکت معمولاً با دادن رأی در انتخابات مرتبط است، اما شامل فعالیت‌هایی مانند کنش در پویش‌های سیاسی، اهدای پول به نامزدها، تماس با مقامات دولتی، تهیه طومار، اعتراض و همکاری با افراد در مورد مسائل دیگر

¹. Ami Ayalon

². Shin Bet

³. Nadav Argaman

⁴. the Jerusalem Institute for Strategy and Security

است. اعتراض و کنشگری عمومی ممکن است شکل دیگری از مشارکت سیاسی داشته باشد و شامل اقدامات غیرمعارف و گاه غیرقانونی برای ایجاد تغییر در سیاست‌های اجتماعی، سیاسی یا اقتصادی است (Longley, 2021). مشارکت سیاسی از مؤلفه‌های تأثیرگذار بر امنیت و حاکمیت رژیم اسرائیل است که برخی از نشانگان آن عبارتند از:

۲-۳-۱- کاهش انگیزه برای مشارکت در انتخابات

یکی از مشکلات اساسی رژیم اسرائیل، پاسخگو نبودن منتخبین در برابر انتخاب‌کنندگان است. برنارد لوئیس^۱ در این باره می‌گوید: «یکی از نقاط ضعف اساسی کنونی رژیم اسرائیل این است که رابطه مستقیم بین اعضای منتخب و انتخاب‌کنندگان وجود ندارد. عضو کنتست تنها در برابر رهبری حزب یا بدتر از آن در برابر بوروکراسی حزب مسئول است». بر اساس تحقیقات موسسه دموکراسی اسرائیل، تنها ۱۸ درصد از یهودیان تحت حاکمیت رژیم اسرائیل احساس می‌کنند که تا حدودی بر سیاست‌های دولت آن تأثیر دارند. همچنین در حدود ۵۰ درصد از آن‌ها بر این باورند که فاقد توانایی لازم برای تأثیرگذاری بر سیاست‌های دولت می‌باشند. علاوه بر این ۳۶ درصد از یهودیان آن معتقدند: «این که به چه کسی رأی دهند، تفاوتی ندارد و تغییری در وضعیت موجود ایجاد نمی‌کند» (Bain, 2011). بر اساس نظرسنجی موسسه گاتمن وابسته به مرکز مطالعات دموکراسی رژیم اسرائیل، انگیزه اکثر یهودیان برای شرکت در انتخابات روندی نزولی دارد و ۵۵ درصد از آن‌ها مانند گذشته روند انتخابات را از نزدیک پیگیری نمی‌کنند (The Israel Democracy Institute, 2020) از آغاز قرن بیست و یکم نیز میزان رأی اعراب اسرائیلی به صورت مداوم در حال کاهش است. به گونه‌ای که میزان مشارکت آن‌ها، از ۷۷ درصد در سال ۱۹۹۶ به ۴۹ درصد در سال ۲۰۱۹ کاهش یافته است. همچنین انگیزه آن‌ها برای رأی دادن سیر نزولی داشته و در برخی مواقع نیز به تحریم انتخابات منجر شده است (Wermnenbol, 2019: 4-17) که تداوم این روند موجب کاهش مشروعیت و امنیت این رژیم می‌شود.

۲-۳-۲- روند رو به تزاید تحریم انتخابات

در سال ۲۰۱۸ پس از تصویب قانون دولت - ملت در کنتست رژیم اسرائیل که بر اساس آن تنها یهودیان از تعیین حق سرنوست خود برخوردار می‌باشند و اعراب تحت حاکمیت رژیم اسرائیل به عنوان شهروند درجه دو محسوب می‌شوند، گروهی از شهروندان جوان عرب (اعراب اسرائیلی) در اعتراض به این اقدامات رژیم اسرائیل انتخابات پارلمانی را تحریم کردند (Ayyub, 2019). از سوی دیگر، یکی از عوامل عمده کاهش شدید مشارکت اعراب ساکن فلسطین اشغالی در انتخابات گذشته (۴۹ درصد)، در مقایسه با انتخاب سال ۲۰۱۵ (۶۳ درصد) این است که رأی

^۱ Bernard Lewis

اعراب اسرائیلی در سرنوشت آن‌ها بی‌تأثیر است (Yuval, 2019). از این‌رو در طول ۲۰ سال گذشته میزان مشارکت آن‌ها (اعراب اسرائیلی) در انتخابات بیش از ۲۵ درصد کاهش یافته است. در این دوره یک گروه مردمی متشکل از جوانان عرب و دانشجویان دانشگاه‌ها پویش تحریم انتخابات کنست را با شعار «تحریم: اراده مردم» برگزار کرده‌اند (Rudnitzky, 2019).

۳-۲-۳- حذف تدریجی اقلیت‌ها در نظام انتخابات

کنست رژیم اسرائیل با تصویب اصلاح قانون انتخابات، حد نصاب درصد آراء مورد نیاز برای کسب کرسی‌های پارلمان را افزایش داده است که مخالفان، تصویب این قانون را ضربه‌ای اساسی به دموکراسی می‌دانند که حتی ممکن است منجر به حذف اقلیت‌ها از قانون‌گذاری شود. ایزاک هرتزوک رهبر مخالفان از حزب کارگر در این باره گفت: «دولت در حال برداشتن گام‌هایی برای ایجاد تنفر و اخراج (اقلیت‌ها) است و سعی دارد احزاب خاصی را در حاشیه قرار دهد» (Lubell, 2014). بر اساس قانون سال ۲۰۱۴ که توسط لیبرمن وزیر خارجه وقت پیشنهاد و با حمایت جناح راست تصویب گردید، حداقل تعداد آرا برای کسب کرسی‌های پارلمان از ۲ درصد به ۳/۲۵ درصد (معادل تقریباً چهار کرسی) افزایش یافت که یکی از اهداف پنهان آن به حداقل رساندن تعداد نمایندگان عرب در کنست می‌باشد (Wermenbol, 2019: 17). حذف اقلیت‌ها و حاکمیت بیش از پیش جریان راست، موجب کاهش مشروعیت و امنیت این رژیم و همچنین افزایش خشونت‌ها در سرزمین‌های سال ۱۹۴۸ و نزدیک شدن بیش از پیش اعراب اسرائیلی به نیروهای مبارز فلسطینی در غزه و کرانه‌ی باختری می‌شود. همچنین با توجه به این که توانایی دولت‌های بی‌ثبات و موقت برای انجام امور خود به صورت قابل توجهی محدود است. برگزاری انتخابات پیاپی تا کنون باعث افزایش نارضایتی رأی دهندگان، کاهش مشارکت آن‌ها در انتخابات و همچنین موجب تحمیل میلیاردها شکیل (واحد پول رژیم اسرائیل) هزینه‌ی مازاد بر اقتصاد رژیم اسرائیل کرده و این رژیم برای مدت طولانی‌تری زمین‌گیر می‌شود. همچنین آثار و پیامدهای اجتماعی، اقتصادی و سیاسی آن نیز قابل توجه می‌باشد (Arbit, 2019). بنابراین مهم‌ترین آثار و پیامد نظام انتخاباتی ناکارآمد رژیم اسرائیل، بی‌ثباتی در ائتلاف‌های دولتی است. ائتلاف‌های شکننده احزاب مختلف فاقد انسجام و ثبات برای اجرای برنامه‌ریزی سیاسی منسجم و حکمرانی صحیح می‌باشند به گونه‌ای که از ۳۲ دولت رژیم اسرائیل، تنها یک دوره چهار ساله در کنست، زمان قانونی آن به پایان رسیده است (Bain, 2011).

۳-۳- فساد سیاسی

در دوران ناوت استاد دانشگاه حیفا که حوزه‌ی مطالعه و تحقیقات وی در زمینه‌ی فساد است در کتاب خود با عنوان «فساد سیاسی در اسرائیل» که توسط انجمن علوم سیاسی این رژیم به عنوان

¹. Doron Navot

اثر برتر علمی برگزیده شده است؛ فساد سیاسی در سرزمین تحت حاکمیت رژیم اسرائیل را به سه دوره تقسیم کرده است. در دهه ۱۹۵۰ بخش قابل توجهی از فساد شامل تلاش برای تقویت حزب حاکم بود. در دهه‌های ۱۹۸۰ و ۱۹۹۰ برخی از فسادها شامل سعی برای به دست آوردن قدرت با نقض قوانین بودجه، انتخابات و واگذاری مشاغل بوده است. در سال‌های اخیر، عامل اکثر رسوایی‌ها، فساد مالی از جمله رشوه، اختلاس از منابع عمومی، پولشویی و... می‌باشد. وی گفت: «سیاستمداران اسرائیلی همواره از بیان صریح و آشکار در مورد عملکرد هم رده‌های فاسد خود اجتناب و از افراد مظنون به فساد حمایت می‌کنند». از سوی دیگر بر اساس رتبه سالانه شاخص فساد که توسط سازمان شفافیت بین‌المللی تهیه شده است، رژیم اسرائیل در طول چند سال گذشته به صورت مداوم در پایین‌ترین ردیف کشورهای سازمان همکاری و توسعه اقتصادی قرار دارد. به گونه‌ای که این رژیم در سال ۲۰۱۷ نسبت به سال قبل چهارپله سقوط کرده است (Eldar, 2018). در واقع فساد در سطوح مختلف ساختار حکومتی این رژیم نهادینه و به امری متداول تبدیل شده است به طوری که در طول ۲۰ سال گذشته ۳ رئیس جمهور (عزروایزمن،^۱ موشه کاتساو^۲ و شیمون پرز) و ۴ نخست وزیر (آریل شارون،^۳ ایهودا لمرت،^۴ ایهود باراک و بنیامین نتانیاو) متهم و یا محکوم به فساد بوده‌اند. همچنین ده‌ها وزیر، اعضای کنست و شهرداران شهرهای مختلف نیز توسط لهاو^۵ ۴۳۳ یا واحد مبارزه با فساد و جرایم سازمان یافته پلیس رژیم اسرائیل به اتهام رسوایی‌های مالی مورد تحقیق و بازجویی قرار گرفته و در دستگاه قضایی این رژیم محکوم شده‌اند (Liebermann, 2017). بررسی‌های سرلشکر یاکوف اور^۶ جانشین سابق مدیر بازرسی کل رژیم اسرائیل و بازرس در نیروهای مسلح و سازمان‌های امنیتی نشان می‌دهد که فساد در بین این سازمان‌ها سیری صعودی دارد. وی در این باره گفت: «در هر ۲۰ سال یک بار، آن دسته از اعضای کنست که به دلیل مظنون بودن به ارتکاب جرم و جنایت تحت پیگرد قانونی قرار می‌گیرند و به عنوان فاسد طبقه بندی شده‌اند؛ دو برابر می‌شوند» (Eldar, 2018). نظر سنجی‌های صورت گرفته نیز نشان می‌دهند که در حدود ۸۲ درصد از یهودیان بر این باورند که فساد در سازمان‌های این رژیم افزایش یافته است (Abd al-Hay, 2020). بنابراین فساد سیاسی موجب

¹. Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD)

². Ezer Wezman

³. Moshe Katsav

⁴. Ariel Sharon

⁵. Ehud Olmert

⁶. Ehud Barak

⁷. Benjamin Netanyahu

⁸. Lahav 433

⁹. Yaakov Or

کاهش اعتماد عمومی و پیامدهای منفی زیادی برای امنیت سیاسی رژیم اسرائیل به دنبال داشته که مسئولین و نخبگان این رژیم نیز به آن اذعان کرده‌اند. به عنوان مثال ایلی سولام^۱ مدیر اجرایی مرکز تلاش برای بهبود کیفیت حاکمیت رژیم اسرائیل (MQG)^۲ با اعلان خطر نسبت به پیامدهای ویرانگر گسترش فساد در درون آن، در این باره می‌گوید: «براساس بررسی‌های این مرکز، فساد تهدیدی برای بقا و موجودیت رژیم اسرائیل است که موجب فروپاشی و اضمحلال ساختارهای اجتماعی این رژیم می‌شود و احساس همگانی در داخل مناطق تحت حاکمیت رژیم اسرائیل این است که نفوذ فساد در درون سازمان‌های دولتی بسیار عمیق است». نظرسنجی انجام گرفته نیز نشان می‌دهد که ۷۲ درصد از ساکنان تحت حاکمیت رژیم اسرائیل بر این باورند که مقامات دولتی منتخب آن‌ها، فاسد می‌باشند (Peskin, 2016). دورون ناووت نیز بر این باور است به دلیل تغییراتی که نخبگان سیاسی و اقتصادی از دهه ۱۹۸۰ ایجاد کرده‌اند، دامنه‌ی فساد به شدت تغییر و به یکی از ویژگی‌های بنیادین در سیاست این رژیم تبدیل شده است (Navot, 2012). دیوید آنسالام^۳ متحد سیاسی نتانیاها، اخیراً در این باره اظهار داشته است: «در ۳۰ سال گذشته، هیچ نخست‌وزیری از تحقیقات پلیس آسوده و درامان نبوده است» (Cook, 2017). همچنین در این زمینه شش تن از رؤسای سابق موساد (تسیبی زامیر، ناحوم ادمونی، شایاتی شاویت، دانی یاتوم، آفرایم هالیوی و تامیر پارود) هشدار داده‌اند که فساد در درون جامعه‌ی رژیم اسرائیل از همه‌ی خطوط قرمز عبور کرده و دیگر هیچ حد و مرزی را برای خود نمی‌شناسد و بی‌گمان می‌تواند منجر به فروپاشی این رژیم شود» (Baruch, 2018).

۴-۳- نژادپرستی یا آپارتاید

تهدید ساختاری یکی از شاخص‌های کلی تهدیدات سیاسی است که از ماهیت دولت نشأت می‌گیرد (بوزان و دیگران، ۱۳۹۶: ۱۴۵)؛ (Bozan & et.al., 2017: 145). این تهدیدات به دلایل سیاسی - ایدئولوژیک متوجه دولت‌ها است. در این حالت هم نظام سیاسی یک دولت به چالش گرفته می‌شود ولی نه توسط دولتی دیگر بلکه این بار توسعه‌ی کلی جامعه‌ی بین‌المللی براساس اصولی ناهمخوان با اصول دولت، نظام سیاسی آن را با چالش می‌خواند. نمونه‌ی کلاسیک این تهدید، اصل مبارزه با جدایی نژادی برای نظام سیاسی آفریقای جنوبی بود (بوزان و دیگران، ۱۳۹۵: ۲۴۹-۲۵۰)؛ (Bozan & et.al., 2016: 249-250). در واقع اصل مبارزه با جدایی نژادی یا آپارتاید از سه عنصر قصد حفظ ساز و کار سلطه یک گروه نژادی بر گروه دیگر، آزار و اذیت سازمان یافته یک گروه نژادی بر گروه دیگر و یک یا چند عمل غیرانسانی تشکیل شده است که به صورت

¹. Eli Sulam

². Movement for Quality Government in Israel

³. David Ansalem

گسترده و منسجم سیاست‌ها براساس آن اتخاذ می‌شود (Kampmark, 2021). پس از سقوط دولت نژادپرست و آپارتاید آفریقای جنوبی، در میان واحدهای سیاسی، رژیم اسرائیل با رژیم نژادپرست آفریقای جنوبی در دوره‌ی حاکمیت سفید پوستان مقایسه می‌گردد که در ادامه به برخی از نشانگان تأثیرگذار بر امنیت این رژیم اشاره می‌شود:

۴-۳-۱- یهودی سازی و اخراج دسته جمعی فلسطینی‌ها:

رژیم اسرائیل که قلمرو بین رود اردن و دریای مدیترانه را تحت کنترل دارد، به دنبال گسترش و تحکیم برتری بیش از پیش یهودیان بر غیریهودیان است و در حال اجرای سیاست یهودی‌سازی در سراسر این منطقه می‌باشد (Btselem, 2021). در واقع تأسیس رژیم اسرائیل هم زمان با آواره شدن حدود ۷۰۰ هزار تن از فلسطینی‌هاست. در هنگام اشغال کرانه باختری و نوارغزه در سال ۱۹۶۷ در حدود ۳۰۰۰۰۰ تن از فلسطینی‌ها نیز از موطن خود اخراج شده‌اند. همچنین رژیم اسرائیل از سال ۱۹۶۷ تا ۱۹۹۴ تابعیت حدود ۲۵۰۰۰۰ تن از فلسطینی‌ها را لغو و آن‌ها تاکنون نتوانسته‌اند به کرانه‌ی باختری و نوارغزه بازگردند. این رژیم تنها در سال ۲۰۲۰ خانه‌ی صدها تن از فلسطینی‌ها را ویران و ساکنان آن‌ها را آواره کرده است. در واقع رژیم اسرائیل برای تشکیل یک دولت یهودی فاقد زمین و اکثریت بود و بدون اخراج دسته جمعی فلسطینی‌ها در سال ۱۹۴۸ تحقق این موضوع امکان‌پذیر نبود. از سوی دیگر این رژیم و متحدان یهودی آمریکایی آن برای حفظ اکثریت یهودیان در سرزمین‌های تحت حاکمیت رژیم اسرائیل، از بازگشت آوارگان فلسطینی به سرزمین اصلی خود جلوگیری می‌کنند (این در حالی است که قطعنامه ۱۹۴ شورای امنیت، بازگشت آن‌ها را به رسمیت شناخته است). در واقع بیش از ۷ دهه است که فلسطینی‌ها برای ایجاد یک کشور یهودی از وطن خود آواره شده‌اند. هم اکنون نیز فلسطینی‌ها را از شرق بیت المقدس اخراج می‌کنند تا قدس را به یک شهر یهودی تبدیل کنند (Beinart, 2021). مایکل اسفارد فعال سیاسی و اندیشمند حقوق بین‌الملل و نماینده‌ی سازمان‌ها، جنبش‌ها و فعالان حقوق بشر در دادگاه عالی رژیم اسرائیل نیز با اشاره به انتفاضه اول در سال ۱۹۸۷ نوشته است: «پس از دو انتفاضه و ۲۵ سال فرآیند سازش، اکنون اشغال‌گری رژیم اسرائیل عمیق‌تر و سلطه‌گری آن بیش از پیش تشدید شده است و اسرائیل نه یک دموکراسی، بلکه یک رژیم اشغالگر و استعمارگر است و در طول ۵ دهه‌ی گذشته، حق رأی دادن و یا انتخاب شدن در ساختار دولتی را از میلیون‌ها انسان سلب کرده است. این رژیم نه تنها حقوق شهروندی فلسطینی‌ها را نقض کرده است، بلکه منابع و زمین‌های آن‌ها را تصرف و حقوق آنان را پایمال و فلسطینی‌ها را با خشونت و سنگدلی از داشتن استقلال محروم کرده است» (Sfard, 2018). پیتربینارت در کتاب خود به نام «بحران صهیونیسم» نیز رژیم اسرائیل را از نظر اخلاقی، به یک

¹. Michael Sfard

کشتی در حال غرق شدن تشبیه و آن را رژیم نژادپرست نامیده است (Rosen, 2012). در سال جاری بتسلیم^۱ بزرگترین گروه حقوق بشر رژیم اسرائیل با انتشار گزارشی در این باره نوشته است: «در حدود ۵ میلیون فلسطینی در کرانه‌ی باختری و نوار غزه بدون برخورداری از حقوق شهروندی در اسرائیل، تحت رژیم آپارتاید زندگی می‌کنند که فاقد حقوق شهروندی و مدنی هستند». یافته‌های سازمان مردم‌نهاد دیگر این رژیم به نام «پیش‌دین»^۲ در سال گذشته نیز نشان می‌دهد که مقامات اسرائیلی در کرانه غربی مرتکب جنایت تبعیض نژادی و آپارتاید شده‌اند (The Guardian, 2021).

۲-۴-۳- شهرک‌سازی اسرائیلی‌ها در سرزمین فلسطینی‌ها

در فلسطین اشغالی، تخریب گسترده منازل مسکونی فلسطینی‌ها توسط رژیم اسرائیل به امری متداول و مداوم تبدیل شده است که تمام اعضای خانواده‌ها را هدف قرار می‌دهد و به عنوان یک نوع مجازات دسته جمعی غیرقانونی و نقض آشکار قوانین بین‌المللی و حقوق بشر محسوب می‌شود. داده‌های منتشرشده توسط سازمان حقوق بشر رژیم اسرائیل نشان می‌دهد که ۶۶۱۰۰۰ شهرک نشین یهودی در ۳۲ شهرک بزرگ و ۲۴ سکونتگاه موقت در کرانه‌ی باختری از جمله قدس شرقی اسکان داده شده‌اند که براساس قوانین بین‌المللی، اسکان آن‌ها غیرقانونی است (Middleeast Monitor, 2021). این شهرک‌های یهودی نشین کرانه‌ی باختری را به ۱۶۹ مجمع الجزایری جدا از هم تبدیل و از طریق یک شبکه جاده‌ای به یکدیگر وصل کرده‌اند که ۲/۹ میلیون فلسطینی در آن زندگی می‌کنند و در حدود ۶۰ درصد از کرانه باختری تحت کنترل کامل اسرائیل قرار دارد (P.Djerejian & et.al., 2018) در این راستا، کنست رژیم اسرائیل نیز قانون جدید شهرک‌ها را تصویب کرد که به موجب آن، اراضی اختصاصی فلسطینی‌ها در کرانه باختری را مصادره کرده است (Beaumont, 2017). در واقع با گذشت هر سال از «فرآیند صلح»، شهرک‌های غیرقانونی صهیونیست نشین گسترش یافته و زمین‌ها متعلق به فلسطینی‌ها برای تشکیل یک کشور فلسطینی در حال کوچک‌تر شدن می‌باشد و این اقدام اسرائیلی‌ها تاکنون فاقد نتیجه بوده و منجر به ایجاد امنیت پایدار برای رژیم اسرائیل نشده است (The New York Times, 2021). رژیم اسرائیل با اعمال سیاست‌های خود در حال تأسیس یک نهاد سیاسی برای شهرک نشینان در بین رود اردن و دریای مدیترانه است و میلیون‌ها فلسطینی در کرانه باختری از حقوق شهروندی و حق رأی در دولتی که زندگی آن‌ها را تحت کنترل دارد، محروم هستند (Beinart, 2012). آمی آیلون رئیس سابق شین‌بت نیز با اذعان به این موضوع گفت: «ما دارای دو نظام حقوقی متفاوت هستیم،

^۱. B'Tselem

^۲. Yesh Din

یکی برای یهودیان و دیگری برای فلسطینی ها، این روند نشان دهنده‌ی دموکراسی نیست و ما خود را فریب می دهیم» (Middleeast Monitor, 2021). همچنین ایجاد و گسترش شهرک‌ها در اراضی اشغالی فلسطین بر اساس قوانین بشر دوستانه بین‌المللی ممنوع و جنایت جنگی محسوب و برای افراد مشارکت کننده در آن مسئولیت کیفری به دنبال دارد. به گونه‌ای که دادگاه بین‌المللی دادگستری، شورای امنیت، مجمع عمومی سازمان ملل و شورای حقوق بشر بر غیرقانونی بودن شهرک‌سازی‌های رژیم اسرائیل تأکید کرده‌اند (Human Rights Council Fortieth session, 2019:15). در واقع یهودیان با احداث شهرک‌ها و سکونتگاه‌های غیرقانونی در مقابل جامعه بین‌المللی قرار گرفته‌اند. اسحاق هرتزوگ رهبر جناح مخالف در دولت رژیم اسرائیل این باره گفت: «سرانجام تصویب قانون جدید شهرک‌سازی به محاکمه‌ی (سران) رژیم اسرائیل در دادگاه کیفری بین‌المللی می‌باشد». وی با تشبیه این قانون با یک قطار باری افزود: «محتوی واگن‌های این قطار، اتهامات بین‌المللی علیه سربازان و افسران رژیم اسرائیل است که کیفرخواست آن‌ها توسط نخست‌وزیر آن صادر شده است». نیکلای ملادینوف آفرستاده سازمان ملل متحد در امور صلح خاورمیانه، قبل از رأی‌گیری درباره‌ی این لایحه در سخنانی هشدار داد: «تصویب این قانون، پیامد حقوقی گسترده‌ای برای رژیم اسرائیل دنبال دارد و چشم‌انداز صلح اعراب و اسرائیل را به شدت کم‌رنگ خواهد کرد» (Beaumont, 2017).

روئون ریولین رئیس سابق این رژیم نیز تصویب قانون جدید کنست که براساس آن خانه‌های غیرمجاز احداث شده در زمین‌های متعلق به فلسطینی‌ها را قانونی کرد را استتکاف از اجرای قوانین بین‌الملل و باعث معرفی رژیم اسرائیل به عنوان یک رژیم نژادپرست در نظام بین‌الملل دانسته است (Oster, 2017). بنابراین هدف اصلی این رژیم، برتری یهودیان بر فلسطینی‌هاست و برای تحقق آن از شیوه و ابزارهای مختلفی استفاده می‌کند. ایجاد محدودیت برای مهاجرت غیریهودیان، اشغال سرزمین فلسطین برای اسکان جوامع یهودی، محصور کردن فلسطینی‌ها در مناطق با وسعت اندک، محرومیت از حقوق سیاسی، اعمال محدودیت‌های شدید بر تردد آن‌ها در سراسر سرزمین‌های اشغالی در حال انجام است (Btselem, 2021). اینگونه اقدامات رژیم اسرائیل تاکنون با محکومیت در نزد مجامع و سازمان‌های بین‌المللی مواجه شده است. به عنوان نمونه در این زمینه سازمان ملل تاکنون بیش از ۲۰ قطعنامه علیه اشغالگری این رژیم در سرزمین‌های ۱۹۶۷ صادر نموده است (Sachs, 2016). همچنین قطعنامه ۲۳۳۴ موجب مفتوح شدن پرونده‌ی قضایی علیه رژیم اسرائیل در دادگاه کیفری بین‌المللی لاهه و اعمال تحریم‌ها علیه این رژیم توسط سازمان ملل و سایر کشورها شده است. از سوی دیگر این قطعنامه، سازوکارهایی برای نظارت و

¹. Isaac Herzog

². Nickolay Mladenov

این در حالی است که سازمان دیدبان حقوق بشر نیز، مسئولین رژیم اسرائیل را به ارتکاب جنایات آپارتاید و آزار علیه فلسطینی‌ها متهم کرده است (Holmes, 2021). مایکل لینک، گزارشگر ویژه سازمان ملل در امور حقوق بشر در سرزمین‌های تحت اشغال این رژیم نیز نوشته است: «رژیم اسرائیل واقعیت آپارتاید را در دنیای پساآپارتاید بر فلسطین تحمیل کرده است» (Iqbal, 2022). گروه حقوق بشر بتسلیم رژیم اسرائیل نیز گزارشی با عنوان «رژیم برتری یهودیان از رود اردن تا دریای مدیترانه» در ژانویه منتشر کرده و با تأیید وجود حاکمیت نظام نژادپرستانه بر رژیم اسرائیل، نوشت: «این آپارتاید (نژادپرستی) است». دیده‌بان حقوق بشر در ایالات متحده نیز در ماه آوریل این رژیم را به ارتکاب «جنایات آپارتاید» متهم کرد (McGreal, 2021). با توجه به موارد فوق جدایی نژادی و آپارتاید در ساختار رژیم اسرائیل نهادینه و سیاست این رژیم با ماده ۲ کنوانسیون بین‌المللی منع و مجازات جنایت آپارتاید (۱۹۷۴) منطبق می‌باشد که به معنی اعمال غیرانسانی از جمله: قتل، اعمال آزار بدنی و روحی، توقیف خودسرانه، اعمال شکنجه و رفتارهای خشن، غیرانسانی و تحقیرآمیز و... است و هدف آن استقرار و حفظ سلطه یک گروه نژادی علیه گروه‌های نژادی دیگر است که آن‌ها را به صورت هدفمند تحت فشار قرار می‌دهد (Baldwin, 2021). بنابراین عناصر تشکیل دهنده جنایت آپارتاید در ساختار رژیم اسرائیل کاملاً مشهود و مقایسه‌ی این رژیم با آفریقای جنوبی دوران آپارتاید در حال افزایش است که این امر مشروعیت و ضریب امنیت رژیم اسرائیل را با چالش اساسی مواجه و وجهی آن را در نزد مجامع و سازمان‌های بین‌المللی تضعیف کرده و از سوی دیگر با افزایش نفوذ جریان راست افراطی این روندسیری شتابان دارد و به عنوان تهدیدی وجودی برای موجودیت و امنیت این رژیم محسوب می‌شود.

۳-۵- بن بست روند صلح در خاورمیانه

در طول ۳۰ سال گذشته، در سرزمین‌های تحت اشغال رژیم اسرائیل یک مبارزه‌ی ایدئولوژیکی شدید بین دو الگو یا پارادایم متضاد در مورد ایجاد دو دولت و یا دولت واحد بین این رژیم و فلسطینی‌ها جریان دارد (Yadlin & et.al., 2019: 7) که تداوم این روند موجب افزایش مناقشه بین آن‌ها و کاهش امنیت رژیم اسرائیل شده است. از سوی دیگر برآوردهای رژیم اسرائیل نشان می‌دهد بزودی جمعیت یهودیان و اعراب برابر می‌شود. از این رو با کاهش چشم‌انداز راه‌حل دو کشور، یک دولت دو ملتی با حقوق شهروندی برابر بر این رژیم و بویژه جناح راست سایه افکنده است و در واقع تصویب قانون دولت - ملت در ژوئیه ۲۰۱۸، اقدام پیشگیرانه‌ای برای مقابله با تداوم این روند بود (Ayoob, 2019). همچنین بر اساس داده‌های موسسه مطالعات

¹. Michael Lynk

². B'Tselem

دموکراسی رژیم اسرائیل اگرایش رأی دهندگان یهودی به جناح راست در سال‌های اخیر افزایش قابل توجهی داشته و درصد افرادی که به عنوان جناح راست شناخته می‌شوند از ۴۶ درصد در سال ۲۰۱۹ به ۶۲ درصد در سال ۲۰۲۲ افزایش یافته است. از سوی دیگر گرایش به جناح‌های میانه (با ۹ درصد) و چپ (با ۶ درصد) کاهش به ۲۴ درصد و ۱۱ درصد کاهش یافته است (Keller-Lynn, 2022). براساس این قانون (دولت - ملت یهود)، اسرائیل به عنوان خانه‌ی ملی قوم یهود محسوب می‌شود و حق تعیین سرنوشت نیز متعلق به قوم یهود است (The Middleeasteye, 2018). چاک فریلیچ جانشین پیشین مشاور امنیت ملی رژیم اسرائیل و عضو اندیشکده‌ی هاروارد در این زمینه نوشته است: «در سال ۲۰۶۰ جمعیت اسرائیل به ۱۵/۶ میلیون نفر افزایش می‌یابد که ۱۲ میلیون نفر از آن‌ها یهودی خواهند بود و این آمار شامل کرانه باختری نمی‌شود، در این صورت جمعیت یهودیان در حدود ۶۰ درصد خواهد بود، همان‌گونه که هم‌اکنون نیز این وضعیت وجود دارد. بنابراین کشوری که ۴۰ درصد از جمعیت آن غیریهودی است نمی‌تواند به عنوان یک کشور یهودی محسوب شود (Freilich, 2019).

رتوین ریولین رئیس جمهور سابق رژیم اسرائیل گفت: «اختلافات در اداره‌ی آینده کرانه باختری و نوار غزه در میان احزاب جناح‌های سیاسی راست و چپ اسرائیل، می‌تواند منجر به فروپاشی اسرائیل شود». وی گفت: «اگر گذشته به عنوان چراغ راه آینده است، پس دیر یا زود ما با یک تصمیم سخت‌تر و پیچیده‌تر از گذشته روبه‌رو خواهیم شد» (Rivlin, 2017). ایزاک هرترزوغ^۲ رهبر جناح چپ میانه و رئیس جمهور فعلی رژیم اسرائیل در یک تغییر موضع سریع و برخلاف دیدگاه گذشته‌اش، گفت: «در حال حاضر راه حل «دو ملت - دو دولت» برای اسرائیل و فلسطینی‌ها غیرواقع‌بینانه است و احتمال اجرای آن وجود ندارد و در شرایط فعلی اسرائیل به جای توافق دوجانبه، باید بر تأمین امنیت خود متمرکز شود». وی همچنین گفت: «باید حصار امنیتی پیرامون همه‌ی شهرک‌ها تکمیل شود و این اقدام هم به عنوان یک پیام به فلسطینی‌هاست که آن‌ها همچنان به عنوان بخشی از اسرائیل باقی خواهند ماند» (Woolf, 2016). هرترزوغ در ادامه اظهارداشته: «اگر ایده‌ی دو دولت کنار گذاشته شود، دولت اسرائیل نیز از بین خواهد رفت و دیگر یک کشور یهودی وجود نخواهد داشت» (Pileggi, 2016). لوئیس رنه برز استاد برجسته علوم سیاسی و حقوق بین‌الملل در دانشگاه پردو و رئیس گروه مشاوران نخست وزیر رژیم اسرائیل در این باره نوشته است: «تشکیل کشور فلسطین (شامل کرانه باختری، غزه و قدس شرقی) موجب از بین رفتن رژیم اسرائیل و کم رنگ شدن عمق راهبردی آن می‌شود و تهدیدی وجودی

¹. The Israel Democracy Institute

². Isaac Herzog

برای امنیت این رژیم است. وی هم چنین می‌نویسد: «نظرسنجی انجام شده نشان می‌دهد که اکثر فلسطینی‌ها راه‌حل دوکشور را رد و در پاسخ به این سؤال که راه‌های جایگزین برای تأسیس کشور مستقل فلسطین کدامند؟ ۴۲ درصد از آن‌ها گزینه‌ی اقدامات مسلحانه را انتخاب کرده‌اند (Rene Beres, 2017). علاوه بر این، ۵۸ درصد از اهالی کرانه‌ی باختری و ۶۲ درصد از نوار غزه نیز بر این باورند حتی در صورت دستیابی به توافق و اجرای راه‌حل دو دولت، درگیری با اسرائیل باید تا زمان باز پس‌گیری تمام اراضی فلسطین تداوم می‌یابد (Pollock et.al., 2020).

نتیجه‌گیری

مقوله امنیت در اندیشه بنیان‌گذاران رژیم اسرائیل تک بعدی و مترادف با قدرت نظامی بود. اما در آغاز هزاره‌ی سوم با تغییر ماهیت قدرت و پررنگ شدن نقش بازیگران غیردولتی و انقلاب فناوری، این رژیم به ناچار در راستای امنیت‌سازی و مقابله با چالش‌های امنیتی در کنار بعد نظامی، سایر حوزه‌ها از جمله بعد سیاسی را نیز به کار گرفت. اما علی‌رغم پررنگ شدن نقش این حوزه نسبت به گذشته، همچنان رژیم اسرائیل با چالش‌های سیاسی متعددی از جمله بی‌ثباتی سیاسی، کاهش مشارکت سیاسی، فساد سیاسی، جدایی نژادی یا آپارتاید و بن‌بست روند صلح درخاورمیانه مواجه است. نخست اینکه بی‌ثباتی سیاسی، توانایی و قابلیت دولت‌های این رژیم را در اتخاذ چارچوب راهبردهای منسجم و بلندمدت محدود و به عنوان یک مانع اساسی در تغییر سیاست شهرک‌سازی‌ها، عمیق‌تر شدن گسل‌های داخلی و خارجی، کاهش قدرت بازدارندگی، افزایش ناامنی و فراهم کردن بسترهای لازم برای تهاجم خارجی و کاهش ضریب امنیت این رژیم می‌شود. از سوی دیگر، کاهش مشارکت سیاسی در قدرت و حاکمیت رژیم اسرائیل نیز موجب کاهش درصد شرکت‌کنندگان یهودی و اعراب اسرائیلی در انتخابات، حذف تدریجی اقلیت‌ها و افزایش تحریم و نارضایتی رأی‌دهندگان در انتخابات و همچنین فراهم نمودن زمینه برای دستیابی افراد و گروه‌های فاسد به سطوح بالای سیاسی و تحمیل هزینه‌های قابل توجه اجتماعی، اقتصادی و سیاسی بر این رژیم شده است که این امر موجب از بین رفتن اعتماد آن‌ها به سران و سازمان‌های دولتی رژیم اسرائیل می‌شود. علاوه بر آن فساد سیاسی در بین مقامات و سران این رژیم نهادینه و در حال افزایش است و براساس نظرسنجی مراکز مطالعاتی رژیم اسرائیل، اکثر آن‌ها مقامات دولتی را فاسد و به سازمان‌های رژیم اسرائیل اعتماد ندارند. جدایی نژادی یا آپارتاید، دیگر چالش تأثیرگذار بر امنیت سیاسی رژیم اسرائیل است که با سیاست یهودی‌سازی، اخراج دسته‌جمعی فلسطینی‌ها، احداث دیوار حائل، شهرک‌سازی و اشغال زمین فلسطینی‌ها با محکومیت گسترده‌ی سازمان بین‌المللی عمومی، غیردولتی و مردم‌نهاد در جهان روبه‌رو می‌باشد و ادامه‌ی این روند مشروعیت و امنیت این رژیم را با تهدیدی وجودی مواجه کرده است. همچنین با تصویب قانون دولت-ملت و نهادینه شدن تفکر جریان راست و تغییر بافت جمعیتی و اسکان یهودیان مهاجر در

کرانه‌ی باختری، ایده‌ی تشکیل دو دولت غیرممکن و موجب بن‌بست در روند صلح بین رژیم اسرائیل و فلسطینی‌ها شده است و در حال حاضر اجرای آن با یک ناسازواری (پارادوکس) روبه‌رو می‌باشد. زیرا با ایجاد دو دولت، از یک سو امنیت و عمق راهبردی رژیم اسرائیل از بین می‌رود و از سوی دیگر در صورت تشکیل دولت واحد براساس هر فرد یک رأی، هویت و موجودیت این رژیم به عنوان یک دولت یهودی نابود می‌شود.

منابع فارسی

۱. بوزان، باری، ویور، آلی، دویلد، پاپ. (۱۳۹۵). چارچوبی تازه برای تحلیل امنیت. ترجمه: علیرضا طیب، تهران: پژوهشکده مطالعات راهبردی. چاپ سوم.
۲. بوزان، باری. (۱۳۹۶). مردم، دولت‌ها و هراس. ترجمه پژوهشکده مطالعات راهبردی، تهران: پژوهشکده مطالعات راهبردی. چاپ چهارم.
۳. زیبایی، مهدی. (۱۴۰۱). جهان عرب در دوره پساناآرامی؛ دغدغه‌های امنیت اجتماعی-اقتصادی پیش رو. مطالعات بین‌المللی، ۴(۷۲)، ۲۳-۴۲.
۴. سهیلی نجف‌آبادی، سهیل، کشیشیان سیرکی، گارینه، فائدی، محمدرضا، سیمبر، رضا. (۱۳۹۸). بررسی تأثیر سیاست‌های نظامی بر امنیت منطقه‌ای خلیج فارس. مطالعات بین‌المللی، ۱(۶۱)، ۱۵۵-۱۸۲.
۵. ضرغامی خسروی، سمیرا، ذاکریان، مهدی، برزگر، کیهان، کاظمی زند، سید علی اصغر. (۱۳۹۹). تأثیر پروژه اهراسی در راهبرد منطقه‌ای جدید اسرائیل. مطالعات بین‌المللی، ۴(۶۴)، ۸۶-۶۷.

English References

1. Abdal-Hay, W. (2020). Political Analysis:Holes in the“Spider’s Web”:Israel’s Weakness Elements. February17, At: <https://eng.alzaytouna.net/2020/02/17/political-analysis-holes-in-the-spiders-web-israels-weakness-elements>
2. AbuSneineh, M. (2021). Lehava: The anti-Palestinian, far-right Israeli group marching in Jerusalem. April29, At: <https://www.middleeasteye.net/news/israel-palestine-lehava-ex-tremist-group-marching-jerusalem>
3. Abdullah, D. (2016). Strategic Assessment(91):Boycott, Divestment and Sanctions:Achievements and Possible Scenarios. August3, At: <https://eng.alzaytouna.net/2016/08/03/strategic-assessment-91-boycott-divestment-sanctions-achievements-possible-scenarios/>
4. Al-zaytouna Center for studies & Consultations. (2021). Strategic Assessment (126):

- The Israeli Government Future After Reaching the 100-Day Mark, September, 27, At: <https://eng.alzaytouna.net/2021/09/27/strategic-assessment-126-the-israeligovernment-future-after-reaching-the-100-day-mark/>
5. Arbit, C. (2019). Israel needs a stable government, and fast, October, 23, At: <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/menasource/israel-needs-a-stable-government-and-fast>
  6. AriGross, J. (2015). Jewish terror state already upon us, ex security chief warns. August 7, At: <https://www.timesofisrael.com/too-late-for-effective-jewish-terror-crackdown-ex-security-chief-says>
  7. Ayoob, M. (2019). Nationality law and the Israeli election. Mar 26, At: <https://www.aspi.org.au/nationality-law-and-the-israeli-election>
  8. Bain, A. (2011). Israel's Flawed Electoral System: Obstacle to Peace and Democracy. February 1, At: <https://www.mei.edu/publications/israels-flawed-electoral-system-obstacle-peace-and-democracy>
  9. Baldwin, C. (2021). Apartheid and Persecution: The Forgotten Crimes Against Humanity. April 30, At: <https://www.hrw.org/news/2021/04/30/apartheid-and-persecution-forgotten-crimes-against-humanity>
  10. Blade, E. (2019). Former Mossad Chief: Israel's Image Suffered a Blow Despite Spy Agency's Help to Foil Terror Attacks. At: <https://sputniknews.com/analysis/201912231077730636-former-mossad-chief-israels-image-suffered-a-blow-despite-spy-agencys-help-to-foil-terror-attacks/>
  11. Baruch, H. (2018). Former Mossad heads warn of leadership crisis in Israel. Mar 27, At: <https://www.israelnationalnews.com/News/News.aspx/243675>
  12. Beauchamp, Z. (2021). Israel's unraveling. May 15, At: <https://www.vox.com/world/2021/5/15/22436068/israel-violence-lod-bat-yam-jerusalem-lynching-arab-jewish-palestinian>
  13. Beaumont, P. (2017). Israel passes bill retroactively legalising Jewish settlements. Feb 6, At: <https://www.theguardian.com/world/2017/feb/06/israel-likely-pass-bill-retroactively-legalising-jewish-settlements>
  14. Beinart, P. (2012). To Save Israel, Boycott the Settlements. March 18, At: <https://www.nytimes.com/2012/03/19/opinion/to-save-israel-boycott-the-settlements.html>

15. Ben-David, D. (2019). Demography, democracy and delusions. September 9, At: <https://www.timesofisrael.com/demography-democracy-and-delusions/>
16. Burley, S. (2021). The Israeli Far Right | Political Research Associates. July 19, At: <https://politicalresearch.org/2021/07/19/israeli-far-right>
17. Btselem. (2021). A regime of Jewish supremacy from the Jordan River to the Mediterranean Sea: This is apartheid. January 12, At: https://www.btselem.org/publications/fulltext/202101_this_is_apartheid
18. Cashman, G.F. (2021). Rivlin bemoans Israel's 'crisis of democracy'. Mach 14, At: <https://www.jpost.com/israel-news/politics-and-diplomacy/rivlin-bemoans-israels-crisis-of-democracy-661967>
19. Cook, J. (2017). Netanyahu scandals reflect corruption at the heart of Israeli society. February 3, At: <http://mondoWeiss.net/2017/02/netanyahu-scandals-corruption>
20. Eldar, A. (2018). Israel plagued with political corruption. February 22, At: <https://www.al-monitor.com/pulse/originals/2018/02/israel-political-corruption-society-netanyahu-democracy.html>
21. Freilich, C. (2019). For the First Time, Israel Faces an Adversary Too Powerful to Be Defeated. Jan 9, At: <https://www.belfercenter.org/publication/first-time-israel-faces-adversary-too-powerful-be-defeated>
22. Hawwash, K. (2016). Israel's 'apartheid wall' inspires more violence than it deters. October 12, At: <https://www.middleeasteye.net/opinion/israels-apartheid-wall-inspires-more-violence-it-deters>
23. Holmes, O. (2021). Israel is committing the crime of apartheid, rights group says. April 27, At: <https://www.theguardian.com/world/2021/apr/27/israel-committing-crime-apartheid-human-rights-watch>
24. Human Rights Council Fortieth session. (2019). Israeli settlements in the Occupied Palestinian Territory, including East Jerusalem, and in the occupied Syrian Golan, Report of the United Nations High Commissioner for Human Rights. January 30, At: <https://www.un.org/unispal/document/israeli-settlements-in-the-occupied-palestinian-territory-including-east-jerusalem-and-in-the-occupied-syrian-golan-report-of-the-united-nations-high-commissioner-for-human-rights>
25. Inbar, E. (2021). Israel's Protracted Political Crisis Harms National Security. 13/04/2021, At: <https://jiss.org.il/en/inbar-israels-protracted-political-crisis-harms-national>

- security/
26. Iqbal, Z. (2022). UN special rapporteur accuses Israel of apartheid in Human Rights Council report. March 23, At: <https://www.middleeasteye.net/news/israel-apartheid-un-special-rapporteur-report-human-rights-council>
  27. Itamar, E. (2016). Ramifications of UNSC resolution: Sanctions, boycotts and ICC lawsuit. December 24, At: <https://www.ynetnews.com/articles/0,7340,L-897773,00.html>
  28. Kampmark, B. (2021). Quibbling Over Cruelties: Human Rights Watch, Israel and Apartheid. May 5, At: <https://ntpolicydigest.org/quibbling-over-cruelties-human-rights-watch-israel-and-apartheid/>
  29. Keller-Lynn, C. (2022). Jewish Israeli voters have moved significantly rightward in recent years, data shows. August 29, At: <https://www.timesofisrael.com/israeli-jewish-voters-moved-significantly-rightward-in-recent-years-data-shows/>
  30. Kornberg, M. (2018). Israel Is Politically Unstable—and That Threatens Its National Security. April 10, At: <https://www.haaretz.com/opinion/.premium-israel-s-political-instability-threatens-its-national-security-1.5366166>
  31. Kumar, J. (2021). Israel's Continuing Political Stalemate. May 28, At: <https://idsa.in/idsacomments/israels-continuing-political-stalemate-jkumar-280521>
  32. Longley, R. (2021). What Is Political Participation? Definition and Examples. September 20, At: <https://www.thoughtco.com/political-participation-definition-examples-5198236>
  33. Liebermann, O. (2017). 5 corruption scandals that rocked Israel, January 8, At: <https://edition.cnn.com/2017/01/08/middleeast/israeli-politics-corruption/index.html>
  34. Lubell, M. (2014). Israel ups threshold for Knesset seats despite opposition boycott. At: <https://www.reuters.com/article/us-israel-knesset-idUSBREA2A0MX20140311>
  35. Lubell, M. (2021). Israel domestic security warns of violence as Netanyahu faces unseating. June 5, At: <https://www.reuters.com/world/middle-east/israel-domestic-security-warns-violence-netanyahu-faces-unseating-2021-06-05/>
  36. Makovsky, D. (2018). Why a Big Wave of European Countries Recognizing Palestine Is Fast Approaching. January 10, At: <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/why-big-wave-european-countries-recognizing-palestine-fast-approaching>
  37. McGreal, C. (2021). Boycotts and sanctions helped rid South Africa of apartheid—is

- Israel next in line?. May23, At: <https://www.theguardian.com/world/2021/may/23/israel-apart-heid-boycotts-sanctions-south-africa>
38. Mekelberg, Y. (2021). Israeli election produces yet another stalemate. March29, At: <https://www.chathouse.org/2021/03/israeli-election-produces-yet-another-stalemate>
39. Miller, B. (2021). Why Building a Governing Coalition is Difficult in Israel. March27, At: <https://harvardpolitics.com/building-a-coalition-in-israel/>
40. Middleeast Monitor. (2021). Israel is'not a democracy', says ex-Shin Bet head. January4, At: <https://www.middleeastmonitor.com/20210104-israel-is-not-a-democracy-says-ex-shin-bet-head/>
41. Middleeast Monitor. (2021). 4children homeless as Israel blows up Palestinian prisoner's home. February12, At: <https://www.middleeastmonitor.com/20210212-4-children-homeless-as-israel-blows-up-palestinian-prisoners-home/>
42. Middleeast Monitor. (2022). Israel: police officers under investigation for violence to get 'morale boost'. April14, At: <https://www.middleeastmonitor.com/20220414-israel-police-officers-under-investigation-for-violence-to-get-morale-boost/>
43. Miller, J. (2012). The crisis of Peter Beinart. April12, At: <https://www.timesofisrael.com/the-crisis-of-peter-beinart/>
44. Navot, D. (2012). Political Corruption in Israel. At: <https://en.idi.org.il/publications/6690>
45. The New York Times. (2021). Violence on Israeli Streets Sows Fear of Lasting Rupture. May13, At: <https://www.nytimes.com/live/2021/05/13/world/israel-gaza-news>
46. Oster, M. (2017). Reuven Rivlin Says Outpost Law Makes Israel Like 'Apartheid State'. February12, At: <https://forward.com/news/breaking-news/362909/israel-s-president-says-outpost-law-makes-country-look-like-apartheid-state/>
47. Peskin, D. (2016). The growing Israeli corruption problem. At: <https://www.al-monitor.com/originals/2016/02/Israel-cuppruption-municipal-level-minister-aryeh-deri.html>
48. P.Djerejian, E., Muasher, M., J.Brown, N., al-Abid, S., Dana,T.,Scheindlin, D., Sher, G., Shikaki, K. (2018). Two States or one?, Reappraising the Israeli-Palestinian Impasse. 18September, At: <https://carnegieendowment.org/2018/09/18/two-states-or-one-reappraising-israeli-palestinian-impasse-pub-77269>
49. Pileggi, T. (2016). Labor approves Herzog's unilateral pullout plan,February7, At:

- <https://www.timesofisrael.com/labor-approves-herzogs-unilateral-pullout-plan/>
50. Pollock, D., Hermann, T., Al-Omari, G. (2020). Palestinians and the Two-State Solution: Hard Data on the Hardest Questions. Jul28, At: <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/palestinians-and-two-state-solution-hard-data-hardest-questions>
51. Rabinovich, I. (2021). Israel In The Fall Of 2021: Domestic And Foreign Policy Challenges. October6, At: <https://www.hoover.org/research/israel-fall-2021-domestic-and-foreign-policy-challenges>
52. Rene Beres, L. (2017). The Potentially Existential Threat to Israel from“Palestine”. August14, At: <https://besacenter.org/perspectives-papers/israel-palestine-threat/>
53. RettigGur, H. (2019). Everybody complains about Israel’s electoral system. But it works. June27, At: <https://www.timesofisrael.com/everybody-complains-about-israel-electoral-system-but-it-works/>
54. Rivlin, R. (2017). Rivlin: Disagreement over the future of West Bank could tear Israel apart. June12, At: <https://www.i24news.tv/en/news/israel/147688-170612-rivlin-disagreement-over-the-future-of-west-bank-could-tear-israel-apart>
55. Rosen, J. (2012). The Crisis of Zionism,'by Peter Beinart-The New York Times. 13 April, At: <https://www.nytimes.com/2012/04/15/books/review/the-crisis-of-zionism-by-peter-beinart.html>
56. Rudnitzky, A. (2019). Arab Politics in Israel: Where are they Headed?. July22, At: <https://en.idi.org.il/articles/28260>
57. Sachs, N. (2016). What’s new and what’s not in the U.N. resolution on Israeli settlements. December26, At: <https://www.brookings.edu/blog/markaz/2016/12/26/whats-new-and-whats-not-in-the-u-n-resolution-on-israeli-settlements>
58. Scheindlin, D. (2020). Has the Israeli Right Peaked?. February14, At: <https://Foreignpolicy.com/2020/02/14/has-net-anyahu-likud-israeli-right-peaked/>
59. Sfar, M. (2018). Israel is not a democracy, it's a corrupt state. April 24, At: <https://www.haaretz.com/israel-news/.premium-israel-is-not-a-democracy-1.5478982>
60. Sharon, I., Winer, S. (2021). Jewish-Arab violence rolls through cities like wildfire, with police overwhelmed. May13, At: <https://www.timesofisrael.com/jewish-arab-violence-rolls-through-cities-like-wildfire-with-police-overwhelmed/>
61. Sheleg, Y. (2012). Reflections on Rabin Memorial Day. November2, At: <https://en.idi.org.il/articles/11792>

62. Srivastava, M., Cornish, C. (2021). Violence flares between Jews and Arabs on streets of Israel. May14, At: <https://www.ft.com/content/220e703e-9ed9-4153-932b-1a7bd9de6718>
63. The Guardian. (2021). The Guardian view on Israel and apartheid: prophecy or description?. January17, At: <https://www.theguardian.com/commentisfree/2021/jan/17/the-guardian-view-on-israel-and-apartheid-prophecy-or-description>.
64. The Middleeasteye. (2018). Read in full: Israel's Nation State of the Jewish People Law. July19, At: <https://www.middleeasteye.net/news/read-full-israels-nation-state-jewish-people-law>
65. The Israel Democracy Institute. (2020). 30%of the Public Predicts a Fourth Election. February27, At: <https://en.idi.org.il/articles/30901>
66. The Israel Democracy Institute. (2021). The President of the State of Israel Rivlin and Prof.Uriel Reichman Opened Democract Day2021. March15, At: <https://www.runi.ac.il/en/whats-up-lobby/news/democracy-day-opening>
67. The New York Times. (2021). A Cease-Fire,and New Ideas in Israel and the Palestinian Territories. 21May, At: <https://www.nytimes.com/2021/05/21/opinion/ceasefire-israel-palestinian-territories.html>
68. Wermenbol, G. (2019). The Ongoing Divide: Palestinian Participation in Israeli Elections. September16, At: <https://www.mei.edu/publications/ongoing-divide-palestinian-participation-israeli-elections>
69. Wootliff, R. (2016). Herzog: For now, two-state solution unrealistic. January20, At: <https://www.timesofisrael.com/herzog-for-now-two-state-solution-unrealistic/>

Translated References to English

1. Abdal-Hay, W. (2020). Political Analysis: Holes in the“Spider’s Web”:Israel’s Weakness Elements. February17, At: <https://eng.alzaytouna.net/2020/02/17/political-analysis-holes-in-the-spiders-web-israels-weakness-elements>
2. Abdullah, D. (2016). Strategic Assessment (91):Boycott, Divestment and Sanctions:Achievements and Possible Scenarios. August3, At: <https://eng.alzaytouna.net/2016/08/03/strategic-assessment-91-boycott-divestment-sanctions-achievements-possible-scenarios/>

3. AbuSneineh, M. (2021). Lehava: The anti-Palestinian, far-right Israeli group march in Jerusalem. April29, At: <https://www.middleeasteye.net/news/israel-palestine-lehava-ex-tremist-group-marching-jerusalem>
4. Al-zaytouna Center for studies & Consultations. (2021). Strategic Assessment (126): The Israeli Government Future After Reaching the100-Day Mark, September, 27, At: <https://eng.alzaytouna.net/2021/09/27/strategic-assessment-126-the-israeligovernment-future-after-reaching-the-100-day-mark/>
5. Arbit, C. (2019). Israel needs a stable government, and fast, October, 23, At: <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/menasource/israel-needs-a-stable-government-and-fast>
6. AriGross, J. (2015). Jewish terror state already upon us, ex security chief warns. August7, At: <https://www.timesofisrael.com/too-late-for-effective-jewish-terror-crackdown-ex-security-chief-says>
7. Ayoob, M. (2019). Nationality law and the Israeli election. Mar26, At: <https://www.aspistrategist.org.au/nationality-law-and-the-israeli-election>
8. Bain, A. (2011). Israel's Flawed Electoral System: Obstacle to Peace and Democracy. February1, At: <https://www.mei.edu/publications/israels-flawed-electoral-system-obstacle-peace-and-democracy>
9. Baldwin, C. (2021). Apartheid and Persecution: The Forgotten Crimes Against Humanity. April30, At: <https://www.hrw.org/news/2021/04/30/apartheid-and-persecution-forgotten-crimes-against-humanity>
10. Baruch, H. (2018). Former Mossad heads warn of leadership crisis in Israel. Mar27, At: <https://www.israelnationalnews.com/News/News.aspx/243675>
11. Beauchamp, Z. (2021). Israel's unraveling. May15, At: <https://www.vox.com/world/2021/5/15/22436068/israel-violence-lod-bat-yamjerusalem-lynching-arab-jewish-palestinian>
12. Beaumont, P. (2017). Israel passes bill retroactively legalising Jewish settlements. Feb 6, At: <https://www.theguardian.com/world/2017/feb/06/israel-likely-pass-bill-retroactively-legalising-jewish-settlements>
13. Beinart, P. (2012). To Save Israel, Boycott the Settlements. March18, At: <https://www.nytimes.com/2012/03/19/opinion/to-save-israel-boycott-the-settlements.html>
14. Ben-David, D. (2019). Demography, democracy and delusions. September9, At: <https://www.timesofisrael.com/demography-democracy-and-delusions/>

15. Blade, E. (2019). Former Mossad Chief: Israel's Image Suffered a Blow Despite Spy Agency's Help to Foil Terror Attacks. At: <https://sputniknews.com/analysis/201912231077730636-former-mossad-chief-israels-image-suffered-a-blow-despite-spy-agencys-help-to-foil-terror-attacks/>
16. Bozan, B. (2017). People, Government of Hauras. Translation of the Research Institute for Strategic Studies, Tehran: Research Institute for Strategic Studies, Fourth Edition. **(In Persian)**
17. Btselem. (2021). A regime of Jewish supremacy from the Jordan River to the Mediterranean Sea: This is apartheid. January 12, at: https://www.btselem.org/publications/fulltext/202101_this_is_apartheid
18. Burley, S. (2021). The Israeli Far Right | Political Research Associates. July 19, At: <https://politicalresearch.org/2021/07/19/israeli-far-right>
19. Buzan, B., W., O., D., P. (2016). Security: A new framework for analysis, Translated by Tayeb Alireza, The Ran: Research Institute of Strategic Studies, Third Edition. **(In Persian)**
20. Cashman, G.F. (2021). Rivlin bemoans Israel's 'crisis of democracy'. Mach 14, At: <https://www.jpost.com/israel-news/politics-and-diplomacy/rivlin-bemoans-israels-crisis-of-democracy-661967>
21. Cook, J. (2017). Netanyahu scandals reflect corruption at the heart of, Israeli society. February 3, At: <http://mondoWeiss.net/2017/02/netanyahu-scandals-corruption>
22. Eldar, A. (2018). Israel plagued with political corruption. February 22, At: <https://www.al-monitor.com/pulse/originals/2018/02/israel-political-corruption-society-netanyahu-democracy.html>
23. Freilich, C. (2019). For the First Time, Israel Faces an Adversary Too Powerful to Be Defeated. Jan 9, At: <https://www.belfercenter.org/publication/first-time-israel-faces-adversary-too-powerful-be-defeated>
24. Hawwash, K. (2016). Israel's 'apartheid wall' inspires more violence than it deters. October 12, At: <https://www.middleeasteye.net/opinion/israels-apartheid-wall-inspires-more-violence-it-deters>
25. Holmes, O. (2021). Israel is committing the crime of apartheid, rights group says. April 27, At: <https://www.theguardian.com/world/2021/apr/27/israel-committing-crime-apartheid-human-rights-watch>
26. Human Rights Council Fortieth session. (2019). Israeli settlements in the Occupied Palestinian Territory, including East Jerusalem, and in the occupied Syrian Golan,

- Report of the United Nations High Commissioner for Human Rights. January 30, At: <https://www.un.org/unispal/document/israeli-settlements-in-the-occupied-palestinian-territory-including-east-jerusalem-and-in-the-occupied-syrian-golan-report-of-the-united-nations-high-commissioner-for-human-rights>.
27. Inbar, E. (2021). Israel's Protracted Political Crisis Harms National Security. 13/04/2021, At: <https://jiss.org.il/en/inbar-israels-protracted-political-crisis-harms-national-security/>
28. Iqbal, Z. (2022). UN special rapporteur accuses Israel of apartheid in Human Rights Council report. March 23, At: <https://www.middleeasteye.net/news/israel-apartheid-un-special-rapporteur-report-human-rights-council>
29. Itamar, E. (2016). Ramifications of UNSC resolution: Sanctions, boycotts and ICC lawsuits. December 24, At: <https://www.ynetnews.com/articles/0,7340,L-897773,00.html>
30. Kampmark, B. (2021). Quibbling Over Cruelties: Human Rights Watch, Israel and Apartheid. May 5, At: <https://ntpolicydigest.org/quibbling-over-cruelties-human-rights-watch-israel-and-apartheid/>
31. Keller-Lynn, C. (2022). Jewish Israeli voters have moved significantly rightward in recent years, data shows. August 29, At: <https://www.timesofisrael.com/israeli-jewish-voters-moved-significantly-rightward-in-recent-years-data-shows/>
32. Kornberg, M. (2018). Israel Is Politically Unstable—and That Threatens Its National Security. April 10, At: <https://www.haaretz.com/opinion/.premium-israel-s-political-instability-threatens-its-national-security-1.5366166>
33. Kumar, J. (2021). Israel's Continuing Political Stalemate. May 28, at: <https://idsa.in/idsacomments/israels-continuing-political-stalemate-jkumar-280521>
34. Liebermann, O. (2017). 5 corruption scandals that rocked Israel, January 8, At: <https://edition.cnn.com/2017/01/08/middleeast/israeli-politics-corruption/index.html>
35. Longley, R. (2021). What Is Political Participation? Definition and Examples. September 20, At: <https://www.thoughtco.com/political-participation-definition-examples-5198236>
36. Lubell, M. (2014). Israel ups threshold for Knesset seats despite opposition boycott. At: <https://www.reuters.com/article/us-israel-knesset-idUSBREA2A0MX20140311>
37. Lubell, M. (2021). Israel domestic security warns of violence as Netanyahu faces unseating. June 5, At: <https://www.reuters.com/world/middle-east/israel-domestic-security-warns-violence-netanyahu-faces-unseating-2021-06-05/>

38. Makovsky, D. (2018). Why a Big Wave of European Countries Recognizing Palestine Is Fast Approaching. January 10, At: <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/why-big-ave-european-countries-recognizing-palestine-fast-approaching>
39. McGreal, C. (2021). Boycotts and sanctions helped rid South Africa of apartheid—is Israel next in line?. May23, At: <https://www.theguardian.com/world/2021/may/23/israel-apartheid-boycotts-sanctions-south-africa>
40. Mekelberg, Y. (2021). Israeli election produces yet another stalemate. March29, At: <https://www.chathouse.org/2021/03/israeli-election-produces-yet-another-stalemate>
41. Middleeast Monitor. (2021). 4children homeless as Israel blows up Palestinian prisoner's home. February12, At: <https://www.middleeastmonitor.com/20210212-4-children-homeless-as-israel-blows-up-palestinian-prisoners-home/>
42. Middleeast Monitor. (2021). Israel is'not a democracy', says ex-Shin Bet head. January4, At: <https://www.middleeastmonitor.com/20210104-israel-is-not-a-democracy-says-ex-shin-bet-head/>
43. Middleeast Monitor. (2022). Israel: police officers under investigation for violence to get 'morale boost'. April14, at: <https://www.middleeastmonitor.com/20220414-israel-police-officers-under-investigation-for-violence-to-get-morale-boost/>
44. Miller, B. (2021). Why Building a Governing Coalition is Difficult in Israel? March27, At: <https://harvardpolitics.com/building-a-coalition-in-israel/>
45. Miller, J. (2012). The crisis of Peter Beinart. April12, At: <https://www.timesofisrael.com/the-crisis-of-peter-beinart/>
46. Navot, D. (2012). Political Corruption in Israel. At: <https://en.idi.org.il/publications/6690>
47. Oster, M. (2017). Reuven Rivlin Says Outpost Law Makes Israel Like'Apartheid State'. February12, At: <https://forward.com/news/breaking-news/362909/israel-s-president-says-outpost-law-makes-country-look-like-apartheid-state/>
48. P.Djerejian, E., Muasher, M., J.Brown, N., al-Abid, S., Dana,T.,Scheindlin, D., Sher, G., Shikaki, K. (2018). Two States or one?, Reappraising the Israeli-Palestinian Impasse. 18September, At: <https://carnegieendowment.org/2018/09/18/two-states-or-one-reappraising-israeli-palestinian-impasse-pub-77269>
49. Peskin, D. (2016). The growing Israeli corruption problem. At: <https://www.al-monitor.com/originals/2016/02/Israel-cuppruption-municipal-level-minister-aryeh-deri.html>
50. Pileggi, T. (2016). Labor approves Herzog's unilateral pullout plan, February7, At:

- <https://www.timesofisrael.com/labor-approves-herzogs-unilateral-pullout-plan/>
51. Pollock, D., Hermann, T., Al-Omari, G. (2020). Palestinians and the Two-State Solution: Hard Data on the Hardest Questions. Jul28, At: <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/palestinians-and-two-state-solution-hard-data-hardest-questions>
  52. Rabinovich, I. (2021). Israel In The Fall Of 2021: Domestic And Foreign Policy Challenges. October6, At: <https://www.hoover.org/research/israel-fall-2021-domestic-and-foreign-policy-challenges>
  53. Rene Beres, L. (2017). The Potentially Existential Threat to Israel from“Palestine”. August14, At: <https://besacenter.org/perspectives-papers/israel-palestine-threat/>
  54. RettigGur, H. (2019). Everybody complains about Israel’s electoral system. But it works. June27, At: <https://www.timesofisrael.com/everybody-complains-about-israels-electoral-system-but-it-works/>
  55. Rivlin, R. (2017). Rivlin: Disagreement over the future of West Bank could tear Israel apart. June12, At: <https://www.i24news.tv/en/news/israel/147688-170612-rivlin-disagreement-over-the-future-of-west-bank-could-tear-israel-apart>
  56. Rosen, J. (2012). The Crisis of Zionism,'by Peter Beinart-The New York Times. 13 April, At: <https://www.nytimes.com/2012/04/15/books/review/the-crisis-of-zionism-by-peter-beinart.html>
  57. Rudnitzky, A. (2019). Arab Politics in Israel: Where are they Headed?. July22, At: <https://en.idi.org.il/articles/28260>
  58. Sachs,N. (2016). What’s new and what’s not in the U.N. resolution on Israeli settlements. December26, At: <https://www.brookings.edu/blog/markaz/2016/12/26/whats-new-and-whats-not-in-the-u-n-resolution-on-israeli-settlements>
  59. Scheindlin, D. (2020). Has the Israeli Right Peaked?. February14, At: <https://Foreignpolicy.com/2020/02/14/has-netanyahu-likud-israeli-right-peaked/>
  60. Sfar, M. (2018). Israel is not a democracy, it's a corrupt state. April 24, At: <https://www.haaretz.com/israel-news/.premium-israel-is-not-a-democracy-1.5478982>
  61. Sharon, I., Winer, S. (2021). Jewish-Arab violence rolls through cities like wildfire, with police overwhelmed. May13, At: <https://www.timesofisrael.com/jewish-arab-violence-rolls-through-cities-like-wildfire-with-police-overwhelmed/>
  62. Sheleg, Y. (2012). Reflections on Rabin Memorial Day. November2, At: <https://en.idi.org.il/articles/11792>
  63. Soheili Najafabadi, S., keshishyan, G., Ghaedi, M., Simbar, R. (2019). Investigating the impact of military policies on regional security in the Persian Gulf. *International*

- Studies Journal (ISJ)*, 1(61), 155-182. **(In Persian)**.
64. Srivastava, M., Cornish, C. (2021). Violence flares between Jews and Arabs on streets of Israel. May14, At: <https://www.ft.com/content/220e703e-9ed9-4153-932b-1a7bd9de6718>
65. The Guardian. (2021). The Guardian view on Israel and apartheid: prophecy or description?. January17, At: <https://www.theguardian.com/commentisfree/2021/jan/17/the-guardian-view-on-israel-and-apartheid-prophecy-or-description>.
66. The Israel Democracy Institute. (2020). 30%of the Public Predicts a Fourth Election. February27, At: <https://en.idi.org.il/articles/30901>
67. The Israel Democracy Institute. (2021). The President of the State of Israel Rivlin and Prof.Uriel Reichman Opened Democrat Day2021. March15, At: <https://www.runi.ac.il/en/whats-up-lobby/news/democracy-day-opening>
68. The Middleeasteye. (2018). Read in full: Israel's Nation State of the Jewish People Law. July19, At: <https://www.middleeasteye.net/news/read-full-israels-nation-state-jewish-people-law>
69. The New York Times. (2021). A Cease-Fire, and New Ideas in Israel and the Palestinian Territories. 21May, At: <https://www.nytimes.com/2021/05/21/opinion/ceasefire-israel-palestinian-territories.html>
70. The New York Times. (2021). Violence on Israeli Streets Sows Fear of Lasting Rupture. May13, At: <https://www.nytimes.com/live/2021/05/13/world/israel-gaza-news>
71. Wermenbol, G. (2019). The Ongoing Divide: Palestinian Participation in Israeli Elections. September16, At: <https://www.mei.edu/publications/ongoing-divide-palestinian-participation-israeli-elections>
72. Wootliff, R. (2016). Herzog: For now, two-state solution unrealistic. January20, At: <https://www.timesofisrael.com/herzog-for-now-two-state-solution-unrealistic/>
73. Zarghami Khosravi, S., Zakerian, M., Barzegar, K., Kazemi Zand., A. (2020). The Impact of the Iranophobia Project on Israel's New Regional Strategy. *International Studies Journal (ISJ)*, 4(64), 67-86. **(In Persian)**
74. Zibaei, M. (2022). The Arab world in the post-peace period; Security concerns Leading socio-economic. *International Studies Journal (ISJ)*, 4(72), 23-42. **(In Persian)**